

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólítások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végeztünk.

Megjelen hetenként egyszer szombaton, másfél íven.
Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.
Hirdetések jutányos áron közöltetnek.
E g y e s z á m á r a 30 f i l l é r.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

IMA

az Országos Református Lelkészegyesület alakulása alkalmából tartott istenitiszteleten.

Világosságnak és szabadságnak Istene! Szeretnek Atyja! Hálaadással borulunk le szent színed előtt. Lelkünket megihletted világossággal, hogy a földi nyomoruság ködén keresztül meg-
lássuk az igazságot. Szívünket megihletted szeretettel, hogy egy akarat szerint gyülekeznénk mes-
sze tájak irányából atyai védő szárnyad alá parancsot venni, szabadulásért esedezni és abban egy-
mást mint testvérek elősegíteni.

Magyar Izraeled lévi-nemzetsége gyült össze egy új jövendő Hóreb határhegyénél. Idegen istenektől akar szabadulni általad; a lelkére nehezült idegen istenekről. Elhajlott mivoltának ma-
radvány foltait akarja lelkesült fogadalom szent tűzében elégetni előtted áldozatul a szolgálai szellem,
a gyáva türelem s a beteg szabadelvűség maradvány foltjait.

Halljuk lelkünkön átzendülni a parancsolatot: az elsőt, a nagyot; Szájad szózata zengi
fenyegetve, jót akarva: *ne légyenek néked én előttem idegen Isteneid!* Ezzel oldod meg a rab
bilincseit, a szolgálai nyögét, ezzel tisztítod a rácsapzott iszaptól a szárnyakat, hogy futhassunk,
szállhassunk szabadon a tökéletesség országa felé.

Szent Lelked tűzétől tüzet fog lelkünk és áldozattal száll hozzád, Szent Fiad példájától
lelkünk megittasul, felejtí mindazt, a mit szenvedett, nem lát, nem érez az igazság előtt semmi
akadályt.

„Uram hajlitsd le a Te egéidet és szállj alá.“ Hosszu útján járattál a sivatagnak; éh-
séget, szomjúságot küldtél ránk: égetőt. Óh tedd jelekké ezeket, mint az idők teljességének biz-
tos jeleit.

Régen várjuk szenvedve, türve a bethlehemi hajnalcsillagot; verejtekünkön, könnyeinken
keresztül csillapító ivet vont a hit a remény, melynek kuforrása irgalmadban, kegyelmedben va-
gyon. A valóráváltás ime tette sarkal, hogy hitünket megmutassuk tettekkel is, hogy oltárt épít-
nénk annak a léleknek, annak az eszmének, a melylyel eme választott népedet magyar reformá-
tussá tevéd.

Engedd ez oltáron meggyújtani és égni megolthatatlan lánggal Idvezitőnk evangéliomának
tűzét, járass ehez, mint teremtő erejü tűzforráshoz, engedj belőle meríteni világosságot, melegsé-
get: az erő és tenyészet két ő elemét, ihlesd ezekkel intézményeinket, melyekkel a lelkek egye-
temes szabadságát és világosságát szolgáljuk, küzdelmeinket, melyeket dicsőségedre folytatunk. Ámen.

dr. Balthazár Dezső.

Az Unio.

Történeti napokat élünk. A magyar ref. egyház öt egyházkerületbe szétszört lelkészei testvéri szövetségben egyesültek egymással. Régóta vártunk e pillanatra, melyet 1907. év szept. 18-adika számunkra elhozott. Épen úgy mint a magyar haza régóta várt arra, hogy elrablott, leszakadt részei visszakapcsolódjanak és Erdélyi az unióban egyesüljön. „Kétélű kard lett a magyar“ így énekl meg a nagy eseményt a költő. Őt sugárkévéje egyesült a világosságnak e földön és megvilágosítá a setéségekben ülő népet. Őt kutteje ömlött össze az evangéliom vízének, hogy felüdítse, paradicsommá tegye ismét az elveszni készülő magyar világot.

„És szépen plántákkal felékesített vala az Ur egy kertet Édenben napkelet felől, holott helyzeté az embert, melyet formált vala.“ Ezt olvasuk Mózes első könyve második részének nyolcadik s következő verseiben.

„És tejjel és mézzel folyó Kanaánná tett vala az Ur egy Országot Európa szívében nyugaton, mely a nagy Isten kalapja nyíló virágjának neveztetett volt, holott helyzeté a mi őseinket. Így tudjuk és olvassuk azt a magyar krónikából és történelemből és a mi prófétáink irásából.“

„És nevelt vala az Ur Isten e földből mindenféle fát, melyben az embernek szeme gyönyörködhetnék és mely eledelre jó volna az életnek fáját.“

És adott az Ur Isten a mi hazánknak testi-lelki gazdagságot. Vagyont, jó létet és elülteté a mi földünkben a keresztyén vallásnak az evangéliumnak fáját.

És mégis lehanyatlott a négy folyam és a hármás bérc országa, és a magyar Pison, Gison, Hidékel és Ufarata sokszor könnyeinket omló vérünket vitték magokkal. Havillának arannyal termő földje ott a királyhágóntuli bérceken és az arany kalászszal ékes rónaság a Királyhágón innen a boldogtalanság földévé, bus csaterekké változott és ősei honjában sokszor hontalanná lett a magyar. Ma meg egyenesen idegenbe készül.

A magyar nemzetnek akármely oltár körül csoportosuló, akármely vallásfelekezethez tartozó fiai egyformán éreztük a csapásokat és most is egyformán szenvedjük a veszteségeket. De leginkább megszenvedtük és leginkább átérezhettük mi magyar reformátusok, a kiknek vére, Bocskay Bethlen s a Rákóciak csatáin leginkább omlott, a kiket Karafa mécseltetett, az elvakult gyűlölet gályákra hurcolt s a törvény is alig védelmezett és a kik a magyar nép pusztulásában ma is leginkább vagyunk érintve.

Az ország földének földarabolása a magyar ref. egyház egységét tépte őt felé. Magyar kath. testvéreinket összetartotta külsőleg is az egyetemes egyház ereje, mely nálok látható és földi intézmény, ha szinte egy nem magyar, hanem világ birodalom keretében is. Minket csak a magyar haza egysége tarthatott volna külső-

TÁRCA.

Nekünk szól az ének.

*Bibliát vettem egy vándor könyvárústól,
Rongyba volt öltözve szegény Istenadta,
Haszon fejében egy pár fillér, amit kap ;
Az is szegény ki az Igét prédikálja,
A Krisztus szolgája a református pap.
Olcso volt mindenkor a mi tudományunk,
Olcso a beszédünk, olcso bölcseségünk,
Egy volt csak bűnünk, mit sokan hánytorgatnak,
Hogy téged óh hazánk oly nagyon szerettünk.
Gályákhoz kötözve nemcsak azok voltak,
Kik lent messze délen evezőket vontak . . .*

*Van itten még mártir, van itt megkötözött
Csak nézzetek széjjel a léviták között ! . . .*

* * *

*Bibliát vettem a vigasztalás könyvét
És vigasz szó helyett panasz kél ajkamon
De hát jó az Isten, tudom megbocsájtja,
Hogyha néha napján én is zugolódom,
S megbocsát a Jézus. Most is így szól hozzám :
„Hagy fel a panasszal olvasd a bibliát ;
Szenvedni kell mindég Isten emberének
Aki engem követ, tagadja meg magát !“
Magyar paptársaim, nekünk szól az ének.*

Magyar-Ittebe.

Ifj. Baráth.

leg össze, mert mi szerintünk a Krisztus valódi egyháza láthatatlan és szervezetünk sem olyan, a mely az állam összetartó kereteit pótolhatná; erejének hanyatlása, a magyar nép pusztulása bennünket első sorban érint és a múltban is mi szenvedtük meg legjobban a megosztottság és szétdarabolás keserveit és leginkább óhajtoztunk az egyesülés felé.

Ezért köszöntötték nagy embereink olyan kitörő örömmel az országos Uniót Erdélylyel s ezért munkáltak egyházunk nagyjai a ref. egyházak egyesítésén. Idegen hatalom, ellenségeink és feltékenységünk is öt részre daraboltak. A szeretet parancsa, a hit, a hazaszeretet, a vér ereje egyesíteni törekedtek.

A szeretet erősebb mint a halál. Ezt mondja a Szent Könyv, ez telt be rajtunk 48-ban, 67-ben országostul az Unió által; 1880-ban egyházilag az öt kerület egyesülés által és most a magyar ref. lelkészek egyesülése folytán. Soha még ennyi ref. lelkész nem gyűlt egy helyre össze. Soha még igazabb szeretet egyháza, előjárói, más vallásu honfi társai, hazája és a magyar nép iránt nem hatott jobban által egy testületet. Ne féljen a budapesti napoktól senki. De a hivatalos egyház; tisztelettel és engedelmeskedéssel vagyunk törvényei iránt. De kath. magyar testvéreink s még a magyar kath. egyház se. Nem akarunk felekezeti harcokat, nem kivénjuk senkinek a vagyonát. Csak egyenlő elbánást és a jövőnek előkészítését. Az ország magas méltóságai meg éppen ne aggódjanak. A szekularizáció szava a mely elhangzott a mi ajkainkról is, ma még csak a jövőnek előkészítését jelenti és régóta hangzik már a világban a nép és az államférfiak ajakán. Az elviselhetetlen állami terhek préselik ki a kiáltást a népnek szívéből. S az egyházak nem zárják be templomaikat, a hol ez a nagy változás végbe megy. Erőssé teszi őket az evangéliom ereje, az isteni erők melyeknek birtokában vannak, a haza és egymásiránti szeretet, ez a legtökéletesebb Unió, mely a mi pusztulni kezdő magyar világunkat és paradicsommá változtatja. Ennek proklamálása történt csak Budapesten.

Dr. Ferenczy Gyula.

Törvénytisztelet és törvényhez való ragaszkodás.

„Szükség törvényt ront.“
(Közmondás.)

Midőn most tollat fogok, hogy e tárgyról egy különös alkalom szempontjából irjak, előre

bocsátom, hogy talán alig van ember, kiben a törvénytisztelet és törvényhez való ragaszkodás nagyobb mértékben volna meg mint éppen bennem, ki a törvényekhez való szigorú ragaszkodással nem egyszer haragot is vontam magamra.

Mert hát a törvényt szerintem, nem ügyelve személyes érdekek s mellétekintetekre, mindig meg kell tartani s csakis ha a közszükség és közérdek kívánja lehet annak szigorát enyhíteni, mérsékelni s itt áll elő az az eset, hogy „szükség törvényt ront.“

Ilyen eset volt már évekkkel ezelőtt ref. egyházunkban, különösen pedig itt a tiszántuli egyházkerületben a hittanszaki tanfolyam több évi néptelensége miatt megkezdődött a nagy káplánszükség, mely még ma is tart amiatt, mert az azóta lefolyt évek során elhunyt lelkészek helyére az a kevés káplán gyorsan mehetett rendes lelkészi állásba s így az előbbi 7 szűk esztendőnyi el a csak nem rég bekövetkezett bő esztendőket már t. i. káplánok dolgában.

Ez a nagy káplánszükség kényszerítette egyházkerületünk főhatóságát, hogy a szükség enyhítésére a hittanszaki tanfolyam IV. évről az elnökség által „propter urgentissimam necessitatem“ káplánokul kibocsátott ifju theologusok exmittálását, bár a hittanszaki tanárok sohasem helyeselték, de az egyházkerületi gyűlés nem ellenezte.

Most azonban, bár a káplánszükség ma is fennáll, de annak intézése válságba jutott anélkül, hogy e részben bármi intézkedés történt volna.

Az új egyházi törvény ugyanis újból megállapítja a 62 § ban azt, ami mindig törvény volt, hogy t. i. káplánok csak a *theológiát végzett* s az első lelkészképeségi vizsgát tett ifju theol. atyafiak lehetnek, de *theológiát megszakítás nélkül* végzett kifejezés lehet oka bizonyosan annak, hogy a folyó évi május 28. s több napjau tartott egyházkerületi közgyűlés kimondta, hogy „a debreceni theologiai akadémián a magántanulóság intézményét f. évi június hó 30-val végleg eltörli s hogy a theologia 4 évi tanfolyama senki által semmi szín alatt meg nem rövidíthető.“

Hát én helyeslem s mindenkinek is csak helyeselni lehet azt, hogy rendes időben és rendes körülmények között csakis a hittanszaki tanfolyamot megszakítás nélkül végzett s az első lelkészképeségi vizsgát már letett ifju theologusok, még a magán tanulóságnak is teljes kizárásával bocsátassanak ki káplánságra, de ha e téren rendkívüli idők és körülmények jönnek közbe, ha az az „urgentissima necessitas“ melá

csak néhány évvel ezelőtt kezdődött, még most is tart : úgy valamint eddig nem volt, most sem lehet törvénysértés sőt a közérdek szempontjából csak mentő eszköz lesz az mindaddig, míg ez a káplánszükség fennáll, mert rendkívüli idők és helyzetek rendkívüli intézkedéseket követelnek, amikor nem az a kérdés hogy „quid juris?” hanem hogy „quid consilii?”

Hiszen ha ez a nagy káplánszükség megszűnik, bizony nem lesz oly lelkész, ki nem hittanszakot egészen végzett s kápláni vizsgát is tett segédet kívánna maga mellé s ha talán ilyen mellékes okból, személyes érdekből akadna is : épen ezért kell az a szigorú törvény, hogy azt akkor szemébe olvassák.

Hogy ilyen kivételes idők és körülmények régebben is voltak, arra én még gyermekkoromból emlékszem.

Ott volt például a múlt század eleje, amikor a háborús idők miatt még nem végzett teológust is bocsátottak ki nem káplánnak, hanem rendes lelkésznek, kik közül talán épen az utolsót én temettem el fiatal lelkész koromban a 60-as években, Baksay Mózes ilki lelkészt 86 éves korában, ki 21 éves korában jött ki a Collegiumból kisvárdai rendes lelkésznek s a hittanszaki vizsgákat csak utólagosan kellett letennie s mégis élte fogytáig egyházmegyei tanácsbíró s mint ezek között legidősebb a forradalom utáni patenses időkben helyettes esperes is lett, amikor az akkori fungens esperesek közt is ő lévén a legidősebb, azok, mint vele együtt Nagyváradra a kormánybiztos elé épen a patens által okozott zavarok tárgyában megidézettek őt tolták előre a kormánybiztos elé s midőn az kérdezte, hogy tudja-e miért lettek megidézve, ő az idézvényt, melyben 12 órára dél előtt szólt a megidézés, úgy magyarázván amint azt az élclapok is úgy a régiebb mint az újabb időkben mint adomát nem egyszer szellőztették, a kihallgatásnak egyszerre nevetséges vége lett, átlátván a kormány embere, hogy hasztalan volna ezekkel, kik a maguk igazát érezvén nem félnek, az időt tölteni s ehelyett inkább vidám hangulatban mint szives házigazda bánt el velők.

De ott van példaképen a forradalom után közvetlen következett korszak is, amidőn tanítók és segédlelkészekül nem válogathatták a tanítézetekből az embereket, hanem olyanokat alkalmaztak amilyeneket kaphattak sokszor minden oklevél és képesítés nélkül, különösen tanítókat.

Távol van tőlem mintha én az ily nyomoruságos állapotokat helyeseiném, csak annak bizonyítására hozom fel, hogy „a szükség sokszor törvényt ront, s habár a régiebb időkben elhozott ezen példák a mostani helyzetre telje-

sen nem is illenek, de abban az egyben, hogy most káplánszükség van, a mai kor még túlhalad sok előző korszakot, amikor annyi káplán volt, hogy közülök sok csak 10—12 évi káplánsága után juthatott rendes lelkészre.

És én nem is hiszem, hogy az új törvénynek 62 §-a legalább itt, a mi kerületünkben, ridegen betartható lenne még ez idő szerint, ha csak egyházi főhatóságunk a betegségek miatt hivatalképtelen vagy magas életkoruk miatt elerőtlenedett öreg lelkészeket nem akarná a káplánszükségnek áldozatul dobni anélkül, hogy amazokat nyugdíjazhatná, ezeket pedig segédekkel elláthatná.

Segesváry József.

Nyugdíj-ügyünkhöz.

Röviden azonnal fogjunk a tárgyhöz. Nyugdíj törvényünket több tekintetben kifogásolták. Én egy tekintetben sem kifogásolom, hanem teljes felháborodással elitélem. Ugyanis engemet régóta foglalkoztat a lelkészek által befizetett nyugdíj járulék, mint pénzbetét a tulajdonjog szempontjából.

Egy lelkésznek, mint olyannak mit adott az egyház? Semmi mást mint a diplomát és lelkészi állást (a miért 6 éves kortól 22—24-ig nagy költséggel és idő áldozattal iskolákat kellett végezni). Következik hogy az egyházi fegyelem mást nem is vehet el, mint amit adott, a mi lényegének körébe tartozik t. i. a lelkészi diplomát és állást. Ruháimat, butoraimat, ha van házamat, földemet, barmaimat, pénzemet mint az egyház lényeg és jogkörével semmi vonatkozásban nem levőt mint magán tulajdonomat semmiképpen sem veheti el.

A lelkészek által befizetett és befizetendő nyugdíjjárulékok, pénzbetétek a tulajdonképpeni lelkészi feladat és működés körén kívül esnek, a mely működés az egyház által adott diploma és állásnak teljes tartalmu ellenértéke. Hiszen nem az oklevélnek és állásnak megfelelő sajátos képességekből, hanem egy heterogen valamiből, a lelkészek zsebéből, tulajdon pénzállományából befolyó merőben anyagi teljesítések azok, melyek egyesek vegetációjára vonatkozólag egyénenkint t. i. a lelkészeknek és családjaiknak merőben finansialis ügyeit rendezik, bátorítják.

Ugyannyira kívül esik az egyház és a lelkészi szolgálatnak még fogalmi körén is ez az önbiztosító pénzbetékezés, hogy az egyház és lelkészi hivatáskör legkisebb rövidítése nélkül akár egy zsidó vagy mohamedán bankárral való üzleti kapcsolatban megvolna alapítható a lelkészi életbiztosító, vagy más módusban nyugdíjintézet.

Tegyük fel azt az esetet, hogy ezelőtt évtizedekkel összeállottak volna a lelkészek mint privát egyének egyenlő polgári működésük révén társulva, s így a hivatalos egyház és §-ai körén kívül maguk között vagy valamely világi biztosító intézettel kapcsolatban megalakították volna az ő nyugdíjintézetüket részint zsebuk saját vagyonával : pénzbetéteikkel, részint segélyekkel a miket az egyház és §-ai körén kívül is bizonyára szép sikerekkel szerezhetek volna össze százfelől is

nem az egyetemes egyházra s annak gyűlési atyáira, hanem összességük e célú szövetezésére hivatkozva. Tegyük fel, hogy egy ilyen papi nyugdíjintézet e mostani zsinat előtt már jó régóta megállapodott erőben, megszokottan forog vala saját tengelyén rendezve a nyugdíjazandó papok, s özvegyeik, árváik finansialis ügyét. És tegyük fel, hogy a mostani zsinaton az határozatik vala, hogy mivel az egyházi hatalomnak mellőzése a papok nyugdíjintézetének és vagyonának mint külön önálló tulajdonnak általuk való kezelése, mivel annál jobb minél több fék tartatik a papok feje felett ez intézetük s berakosgatott vagyonok kezük közül kivételik, mint a közegyház intézményét és vagyonát az egyházi hatalom kezeli.

Mint a közegyházat! Micsoda országos papi felháborodás és lárma lenne ebből! Mit? a mi zsebünk-ből készpénzen összarakott pénzállomány mint a köz-egyház vagyona az egyházi §-us hatalom által kezeltetik? Soha!! Az a mi saját intézményünk, tulajdon pénzünk! Ha valami biztosító intézettel volnának kapcsolatban, rögtön sürgönyöznének rohannának, hogy adja ki a gseft kontraktust igazolásul és szóval — irásban világga kiáltanak a mi pénzünk, privát vagyonunk! Le a római központosítással, abszolutizmussal. A mi segélyt az egyházi hatalom adott azt viszadobjuk, bár nem tartoznánk vele, nekünk sajátunkul adta, — a miénket nem engedjük.

Amde a zsinati atyák a törvényt meghozzák. Most a papok mint az állam polgárai egyetemlegesen tulajdon vagyonuk érdekében országos pert indítanak. A zsinat feltétlenül elvesziti a pert, az általa hozott törvényeknek ez a pontja egyszerűen nem lesz megerősítve, mert a tulajdon jogba, s az azt, védő polgári törvényekbe ütközik.

Nos eljutottuk ahhoz a megdönthetetlen igazsághoz, hogy az *evang. ref. lelkészek nyugdíjintézete és az ebbe sajátjokból betett pénzüsszeg az ő tulajdonuk*. Az, hogy önkezelés, vagy valamely biztosító intézettel való üzleti összeköttetés helyett az egyházi hatalom kezelés alá, vagy be, — ha volna olyan, — teszik-e le sajátjukat kezelés végett, az a már kifejtettem lényegre nézve mindegy.

Tehát az egyetemes egyház a papi nyugdíjintézetnek és az abba befizetett saját pénzbetéteknek csak megbízottja, kezelője, a mely megbízatást a polgári jog szerint kifejtettek alapján bármikor visszavehetik a tulajdonosok saját belátásuk és akaratuk szerint, hogy saját vagy más kezelés alá tegyék.

Jelenleg az egyház a bizományos.

Képzetelem előtt, egy jelenet vonul el. Nagy sürgés-forgás. A zsinati atyák tanácskoznak. Suttog az egyik: nekünk igen kényelmetlen a papok szabadabb lélegzetvétele. Még egy fokkal szorítsunk egy keserve-set rajtuk, hiszen már úgy is az arisztokratikus kyriarchikus központosítás lejtőjén haladunk. Igtassuk törvénybe, hogy a papi nyugdíjintézetet és pénzbetéteket nem mint csak bizományosok, csak kezeljük, hanem mint hatalom rendelkezünk is vele szuverén törvényeket hozunk rája.

Egy másik: hiszen ha mi rendelkezünk is vele, annyira, hogy nem a néhai tulajdonosoktól a papoktól bekért és általuk alkotott alapszabályt, hanem felülről lediktált törvényeket hozunk reá, akkor az már át is vedlett a mienké illetve a közegyház tulajdonává csu-pán azzal a megszorítással, hogy másra mint nyugdíj és gyámoldai célra nem fordítható. Sőt a logikai lehetőség szerint a mi egyszer megtörténhetett, megtörtén-

hetik 2-szor is s azután már többször is. A papok tesülete mint olyan nélkül hozunk most néhai tulajdonokra törvényt. Ha a jövőben annyira megerősödnék a nyugdíjalap, hogy a nyugdíjakra az özvegyek, árvákra tetemesen több jutna mint most, hogy a jó módban a hurok rajtok meg ne táguljon kénytelenségünkre, de meg hogy más közegyházi szükségek (kormányzás stb. stb.) bővebben fedeztethessenek, összejönnék a „kegyelmes“ utódok s újból szuverén intézkednek, redukálják a bőséget s más fogyatkozásokat“ (kormányzás stb. stb.) pótolnak. Most kezdetben ne engedjünk, szorítsunk, srófoljunk a rendelkezési jogért.

Ismét egy másik: Rendelkezési, törvényhozói jogunk alapján annyira megszűnik a befizető jámborok (értsd: Közpapok) tulajdonjoga, hogy saját zsebük pénzén a tulajdon nyakukra köteleket szereznek. Ha pl. egyik jámbor állásáról önként leköszön (talán ellenünk is irányulható szellemi és irói függetlenségért, vagy bármi más tisztes indokból), a mi nagyon ritkán de mégis megtörténhetik e földtekén, egyszerűen kiakolbólitjuk a tulajdon jogból, a mit berakott, azt ugyan neki vissza nem adjuk, begsefteljük. Ha pedig fegyelmivel kirugjuk a másik jámbort (még oly esetekben is, a mikor más téren a „nagykutyák“ futhatnak, vagy a humánosság és a kifejlett modern lélektan és idegtan elvei szerint gyógyszeranatóriumba küldetnek) mirnix-dirnix a mellétekintetekkel, csak a rideg tényt nézve, kidobjuk, megfosztjuk, betéteit is elveszszük; aztán mehet egy fillér nélkül az irgalmas Jézus nevében irnoknak, vagy ha megromlott idegei miatt kezei javakorban is reszketnek irnok se munkás se lehet (éppen egy ilyen peregrinust ismerek; ezelőtt meg úgy 13 évvel találkoztam egy másik peregrinussal, a ki szegény egy darabig egész normálisan beszélgetett, egyszer csak a füleihez kap, rejtélyesen suttogva: hallja csak kérem, hogy suhognak a füleim körül stb. stb.) ha már semmi sem lehet, koldul vagy felfordul az irgalmas Jézus nevében. Egy szanatóriumban meggyógyult volna.

E fejtegetésre a tanácssteremben a szittyá kinyomatu keményebb homlokok is megrezdülnek s a jobb szívek felhörkennek: Ilyen istentelen, tulajdon jog rabló, saját pénzeikből még azokat a szerencsétlen élő halottakat is kifosztó törvényt ne hozzunk.

Hasztalan az „evangyéliomi tisztaságunk“, Isten megver s az emberek elítélnek sőt megutálnak bennünket. Azok a jámborok, mint az áldozati barmok észre sem veszik, hogy saját pénzükön még több kötelelet vesznek a nyakukra, hogy nemcsak kezelési, rendelkezési, de tulajdon jogukat is elveszítették.

Semmi tulajdon jog hangzik a keményebb „kegyelmesek“ szava: kötőfék a jámborok nyakára, mert miénk az ország, a hatalom és a dicsőség! Sőt többet mondunk: a leköszönt és kirugott jámboroknak még özvegyeiktől, sőt még a csecsszopó árváktól is elzsebeljük a kegydíjat. Pusztuljanak, hogy még irmagjuk se maradjon.

Közbeszól egy jó lelkü, fegyelmezett agyu: de uraim az Istenért legyenek észnél és szivnél! Az az özvegy nem bünös. Mi református keresztyének csak egy áldozatot ismerünk, a ki mások büneiért is szenvedett a Jézust. De ma már egyik ember büneiért nem szenvedhet a másik is, mint ahogy éppen mi protestálunk az ellen, hogy egyik embernek az érdeme nem ruházható a másikra.

Erre egész csoport egyszerre: ha ama szempont nem áll is, de már az igaz, hogy egy ilyen drákói törvény vissza tartja a jámbort a bukástól.

Közbeszól egymásik fegyelmezett agyu: a jó környezet, jóbarát, rokoni családi kör, az egész társadalom, az összes törvényes intézmények nem tarthatják vissza bünösöket, különösen a bünös hajlamokkal szü- löttöket még maga az Ur Isten és az ő anyaszentegy- házának minden akciója, a csudáserökkel felruházott apostolok, sőt maga az isteni erővel teljes Ur Jézus sem tarhatta vissza a bünösöket, nem még a mindig vele érintkezett Judást sem az árulástól, Pétert és Tamást a botlástól mit akartok hát egy szegény nőtől? A polgári józan ítélkezés szerint csakis akkor jogos a büntetés, ha tényleges bizonyságok vannak a bün részességre. De mit akartok az ártatlan kisdedektől, a milyeneké a mennyeknek országa, „a kiket Jézus“ nem enged eltiltani magától? A kiket valaki megbotránkoztat jobb lett volna annak (legyen személy vagy bármi közösség) nem születni hanem nyakába malomkövet akasztva a tengerbe sülyedni! Mit akartok az Ur kedveltjeitől a kisdedektől, az árváktól kiknek az Isten különösen vigyázó Atyjuk? Ne feleljetek fosztogatók és életrontó gyilkosok? ti irgalmatlanok! De meg legyenek a nők és a gyermekek hibásak vagy nem hibásak, ezeket az évi járandóságoktól megfosztani semmi körülmények között sem szabad. Még a börtönök gonosztevő lakóit sem hagyják éhen elpusztulni. Tehát a fegyelmileg állásuk- tól megfosztottnak neje és gyermekei özvegyeknek és árváknak tekintendők és a rendes járandósággal ellá- tandók.

Egy másik: csak a férj és apa által betéteztet pénz adandó vissza.

Előbbi: az már tulajdon jog bitorlás, a papok intentiojának erőszakos megváltoztatása, tulajdonuknak megrövidítése. Ismétlem, egyáltalán lári-fári az egész vita, mert a papok tulajdonjoga az előbbieik szerint le nem tagadható, el nem vehető. Csak a kezeléssel bizattunk meg, ha ugyan megbizattunk és nem a papok eszmetlensége, a kormányzó és törvényhozó hatalom- nak a zsinattal gyorsabb lendületbe jött kereke más- kent nem is lehetőnek látszóként ragadta magához az egész ügyet.

Egy másik és egy nagy sereg elvtárs; le minden tulajdonjoggal kezelés rendelkezés, törvény lediktálás a mienk.

A ki leköszönt vagy kidobott, attól és család- jától es ha meghal is, özvegyetől sőt árvaitól az évi jarulek sőt a családfő pénzbetéte is elvéteik.

Sok torok: eljen a regulás eszme!

Meghozatik a megfosztatik — tetik törvény. Kön- nyen megy, hiszen a közpapok távol vannak. Még la- pokban, vagy gyűléseiken se igen foglalkoznak és fog- nak foglalkozni e szemponttal. De ha némelyeknek fel villan is ez agyaban, hja! egy kicsit önző az ember, mindenki csak magára gondol, azok a ritka kevesek a kik önként leköszönnek, vagy fegyelmi uton megfoszt- atnak — tetnek, gondoljanak maguk sorsukkal.

De gondoljunk a tulajdon joggal és kérjük köve- teljük az elhibázott törvényeknek es általában az egész nyugdíjalkotmánynak a kifejtett tulajdon jog szerint való gyökeres módosítást. Jogunk van ezt nekünk lelke- szeknek követelni s a törvényhozóknak meg demokra- tikus (?) elveinknél fogva kötelességünk a közvelemény előtt meghajolni, ha csak Róma fele sántikálni nem akar. Es ha tulajdon jogunkat és erre vonatkozólag egyetemlegesen megnyilatkozott akaratunkat (a lelkeszi egyesület utjan) csonkítatlanul és késedelmezés nélkül nem foganatosítják: mint az állam polgárainak tulajdo- nunkra vonatkozó jogunkat köteles az állam az ő pol- gári törvényével megvédeni.

Még megjegyzem, hogy mindenik papi özvegy feje felett lebeg a Damokles kardja, mert a törvények szerint (tulajdon vagyunkra hozatott!) ha nyereszke- désből szárinazó pert veszített: vagy erkölcstelen, meg- fosztatik az évi kegydíjtól, de még a betéttől is. Holott tisztességes uton-módon nyereszkeszni szabad, megte- szik ezt még a kegyelmes és méltóságos zsinati atyák is. Pert pedig a földi bizonytalanságok és megeshető részrehajlások miatt bárki is veszithet. Erkölcstelen pletykának pedig mindenik özvegy ki van téve, amire ismét felesküszik a — szolgáló.

Szerintem nyugodtan egy pap se hajthatja fejét az örök nyugalomra. Az én pénzemhez, saját keresmé- nyemhez a fegyelminek semmi köze, bár tessék meg- kérdezni a biztosító intézeteket.

Isten nevében az igazat szóltam, az indításnak és meggyőződésesemnek ellent nem állhattam, másként nem tehettem, Isten engem úgy segéljen.

Különben is mi a gondolat és lelkiismereti sza- badsággal szoktunk dicsekedni.

A Krisztust úgy e bizony nem emberiesitettem, nem profanizáltam — tudományosan. Ha az „szabad“, ez meg jogosan szabad.

E. Objectiv.

Az új egyházi törvényekhez.

I.

Egyházközségi közgyűlésről és az egyház fegyelemről.

Az egyházközségi közgyűlés hatáskörébe tartoznak egyházi törvénykönyvünk szerint:

1. Ingatlan birtok megszerzése, elidegenítése és megterhelése.

2. Kölesön felvétel a 15 §. d) pontja értelmében.

3. A közteher viselés megállapítása, választása, újabb teher kivétele tárgyában a presbitérium által elébe terjesztett javaslatok feletti határozás.

Szép jogok, de vajon az egyház javára helyesen gyakoroltatnak e mindig? Fájdalom nem. Mert ha va- lami üdvös, hasznos dolog az egyházra nézve a pres- bitérium által elhatároztatik, hátra van még a rettege- tett fórum, az egyházközségi közgyűlés, mely itélni van hivatva a presbitérium határozata felett. Rettegett ha- talom ez, mert ez itél a többek között a felett is, hogy néhai jó emlékü Budai Ézsaiás uram püspöksége utolsó idejében paticsból épült iskolai épület fent álljon-e to- vábbra, vagy kimondja-e a kegyetlen szót s scholam delendam essencenseo. Rettegett hatalom ez az egyház- községi közgyűlés, mint az egyháznál tulajdonképen má- sodik fórum, de törvényadta jogánál fogva első fórum, mely a bresbitérium határozatát néha vagy egyhangulag vagy szavazat többséggel szokta megsemmisíteni. Mire való az a presbitérium, melynek megmondott, helyes, üdvös határozatát alapos ok nélkül megsemmisitheti az egyházközségi közgyűlés?

Köznépünk 1868 óta, mióta nem a polgári sza- badság, hanem a polgári szabadság folyton erősülő szele fujja arcát, nem ismeri már mi az obedientia, mi a törvénytisztelet. Tulcsapongó, hizalmatlan mindenki iránt, önző konzervatív, maradi, főként ha az előhala- dás anyagi áldozatokkal jár, Ő otthonában tud haladni, oly szép házakat épített a régi paticsfalu szalmás fe- delü háza helyére, hogy ha ősei feltámadnának nem is-

mernék meg a helyet, hol ők küzdöttek, szenvedtek, munkálkodtak és földi fáradaimaikat ki is pihengették. De ha az egyházi épületek jó karban tartásáról s azok koronkénti megújításáról van szó, már akkor a legkisebb javításokra is sajnál néhány fillért adni, annyira önző és maradi. Nem fáj lelkének ha minden egyházi épület szeme előtt dől is össze, tisztelet a kivételeknek. Fennen mondja, ha ő, apja, nagyapja, kitanulhatott ebben a (düledező) iskolában, kitanulhat az ő fiai is. Ennyiből áll sokuknál a főbölcesség. Hogy a korralladni kell, hogy a kor követelményeinek megfelelő iskolát kell építeni, azt ő agyremnek tartja s mond olyanokat, hogy élclapokba való.

Kérdem meglehet-e hagyni az ilyen gondolkozásu népnél azt a jogot, hogy felülbírálhassa a presbitériumnak megfontolt szükség okozta helyes határozatát és azt meg is semmisíthesse? Az egyházközségi közgyűlésnek azon jogát, hogy felülbírálhassa, megsemmisítesse a presbitérium helyesen megokolt határozatát, meg kell szüntetni, el kell venni.

A presbitériumnak az anyagiakra való határozatát, csak egyszerű tudomás vétel végett kellene az egyházközségi közgyűlés elibe terjeszteni és ha nem helyeselné az egyházközségi gyűlés a presbitérium határozatát, ne legyen az a döntő forum, hanem felebbezzon az egyházmegyére, az döntse el, helyes-e a presbitérium határozata, vagy nem, nem az egyházközségi közgyűlést.

Mert ha továbbra is megmarad az egyházközségi közgyűlés jelenlegi joga, akkor az egyházközségi közgyűlés, ha nem mindenütt, de több helyen sok hasznos alkotások kivételét gátolja meg és néha tetemes kárt is okozhat saját egyházának.

Tudok egy nagyobb esetet is, midőn leszavazta az egyházközségi közgyűlés a presbitériumnak azon már többé el nem odázható, nagyon is szükséges határozatát, hogy mielőbb iskolát kell építeni a romladozó iskola helyett. E határozatot leszavazta igen nagy többséggel az egyházközségi közgyűlés. Leszavazta pedig két ízben, mert két ízben lett az elibe terjesztve. És az egyháznak e miatt sok a kára, a mennyiben akkor, ha le nem lett volna szavazva, az új iskolaépítés, az iskolaépület felépítése 10,000 koronába került volna és most az építő anyag ára, munkások napi bére felemelkedvén, 12.000 koronán alul ugyanazon tervrajz szerint nem építhető fel és így az egyházközségi közgyűlés kétezer korona kárt csinált az egyháznak.

Ha az egyházközségi közgyűlést megrendszabályozni nem lehet, akkor annak fentállása úgy a hogy most van tarthatatlan.

Majd ha elkövetkezik az az idő, minek el kell következnie, ha addig a nagy szabadosság miatt szét nem züllik egyházunk, midőn t. i. életbe léptetik a valódi kálvini egyházi fegyelmet és ha az, nem csak papíron lesz mint árnyék, hanem teljesen megvalósítatik, egészben véve fokozatosan szigorubban gyakoroltatik, ha a bünös, mint egybáztörvényei és az erkölcsiség ellen vétő megintetik, megfeddették, megdorgáltatik, az urvacsorája vételétől eltiltatik, helye mig bünbánatot nem tart, mig az egyházat meg nem követi, a templom előcsarnokában lesz, (a szegyenkö elmaradhat) akkor ha elébb megrázkódtatásokon megy is keresztül egyházunk, de eljő el fog jönni egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán, én hiszem, hogy akkor lesz keresztyén öntudat, vége lesz a maradiságnak és hitvány anyagi érdekek miatt nem fog az ily szigoru egyházi fegyelemhez szokott egyháztagnakból álló egyházközségi

közgyűlés meggátolni semmi olyat, mely az egyház érdekében szükséges; akkor nem az önzés szavára fog hallgatni hanem, az egyháza javát fogja munkálni, annak törvényeit tisztelni fogja, s az erkölcsiség is elébb halad stb.

Azt állítom mindig mig élek, hogy a lanyha egyházi fegyelem több kárt okozott és fog okozni egyházunknak, mint a szigoruan keresztül vitt kálvini egyházi fegyelem okozna. Dixi et salvavi animam meam!

II.

A presbitérium új jogáról egy kis indítvánnyal.

A zsinat szaporította a presbitérium jogát. Egykor pedig nyirbálta s nyirbálni akarta. Az új egyházi törvény t. c. 28. §-ában ez foglaltatik elébb: „A presbiterek számát a népesség arányában az érdekelt egyházközség meghallgatásával az egyházmegye állapítja meg.“ E jog szép jog ugyan, de nem sokat ér, mert csak jog marad, de eredménye nem lesz, mert csak az egyházmegye határozza meg, úgy amint jónak látja lélekszám arányban a presbiterek számát. Pro forma jog tehát csak, mely majdnem egyenlő a mézes madzaggal. Intétiója helyes bár, mert az ő protestánsizmus alapját a presbitériumot, illetve az alapot erősíti, de ez a jog el is vehető.

Különben ez az egyházmegyék joga annyiban, hogy javaslatot a felsőbb egyházi hatóság kértére adnak s a felsőbb egyházi hatóság ez adatok nyomán, illetve az egyházmegyéktől beérkezett adatok nyomán lélekszám szerint állapítja meg a presbiterek azok számát az egyes egyházközségekre vonatkozólag. Különben ha már megadatott ez a jog, azt gyakorolni kell, már azért is, hogy megszűnjön a sokat hangoztatott eme panasz is, rólunk és nélkülünk.

E jogot adta meg az új egyház t.-c. 28. §-a. Azonban tekintetbe véve azt, hogy faluhelyen nehéz dolog főként a nyári munkaidőn határozatképes presbitériumot összehívni tanácskozás végett, e miatt szaporítani kell az 1904-ik évben kiadott törvénykönyvben lélekszám szerint megállapított presbiterek számát akként, hogy minden 50 lélek után egy, minden 100 lélek után két presbiter választassék, úgy a hol most 12 presbiter van 16 legyen. Ha pedig ez a combina elesik, akkor minden 4 presbiter után egy pótpresbiter választassék, ki-ken aztán, hogy mindig határozatképes presbitérium lehessen, szükség esetén belehetne hívni a hiányzó rendes presbiterek helyett, így alig-alig történhetnék meg az, hogy a presbitérium határozatképtelen lenne.

A pótpresbiterek pedig választatnának gondnokságot viselt egyének közül első helyen, azután azok közül kik presbiterek voltak, de vagy sorshuzás útján, vagy a törvény által kötelezett kilépés útján maradtak ki a presbiterségből, de presbiteri tisztjüket hiven viselték és végső esetben vallásosságokat hű templomba járással stb. bebizonyították, lehetőleg öreg kort ért egyháztagnak közül.

Mi az új egyházi törvénykönyv 1. t.-c. 41 §-át illeti, ezt a falusi presbiterek nem igen helyeslik, mert presbiter társaik és a nép odiumát a miatt, hogy oly kevesen határozta, nem akarják magukra venni, sőt még abban az esetben sem igen akarnak határozatba venni s ha felénnyinél többen vannak egygyel a presbiterek jelen azt mondván: nem vagyunk teljes számban, nem határozhatunk. A falusi presbitérium azt akarja, hogy a határozatoknál minél több presbiter legyen je

len, nehogy szemrehányást tegyenek a többiek nekik a hozott határozatért.

Vallaji.

* * *

Vallajinak megfigyelése mind az egyházi közgyűlést illetőleg, mind a falusi presbiterek magatartására nézve a valóságnak megfelelő. Javaslatai is fején találják a szeget, az egyházi fegyelemről elmondottak kivételével, a melynek életbeléptetése még mindég késik, de a melyet régi merev alakjában nem lehetne megvalósítani.

Szerk.

TANÜGY.

A kath. vallás apológiája a középiskolákban.

A türelmetlenség egyháza öntudatosan és tervszerűen vezeti a harcot a magyar protestantizmus ellen. Ennek adta újabb bizonyítékát középiskolai vallástani tantervvel. A Szent István társulat a múlt hónapban közhírré tette, hogy a középiskola VIII. osztályában ebben az iskolai évben életbe lép a vallástani tanterv, mely szerint az iskolából kilépni készülő ifju hittani tanulmányainak betetőzésére a hit tanainak apológiáját fogja tanulni. A Szent István társulat pedig gondolkozott új tankönyvekről.

Mi reformátusok sohasem tartottuk elveinkkel meg egyezőnek a vallási türelmetlenséget. Ha a reformáció korában fel-fel lobbantak is a szenvedélyek, ha a kor politikai és társadalmi rendje a cuius regio elvénél fogva a földhöz kötött jobbagyot a földesur vallásának követésére kényszerítette is: a protestantizmusnak a vallási türelmetlenséget elitélő alapelve a szenvedélyek lecsillapításával a leglenségesebb módon érvényesült. A kis Erdély az ő káivimista fejedelmével a kisebbségben levő r. katolikusokkal és más felekezetekkel szemben a vallási türelmetnek kiváló jelét adta ugyanakkor, mikor Európa közepén 30 évig folyt a vallásnéboru.

Nalunk, magyar reformátusoknál napjainkban is az a jelszó, hogy sem a politikába, sem a társadalmi kérdésekbe nem helyes felekezeti harcot bevinni. Hirdetjük és cselekedszük ezt ugyanakkor, mikor a római kath. papság mást hirdet és mást cselekszik.

Köztudomásu, hogy a nagy egyházpolitikai harc óta a r. katolikusok középiskoláikban különféle egyesületeikben mi módon nevelik a vallási fanatismusra növendékeiket. A türelmetlenségre való nevelésnek következménye volt a budapesti egyetemi keresztitördelés és annak nyomában évről-évre meg-meg ujló kísérlete a budapesti egyetem katolikus jellegének kidomborítására. Hiába, a szenvedélynek a minden iránt fogékony ifju lélekre nagy hatása van, s a mennyire lehetne krisztusi szeretetre nevelni, ép olyan sikerrel tudják ifjaikban a gyűlöletet is meggyökereztetni.

A mi középiskolai vallástani tantervünk egészen más irányu. Vallástani tantervünk megtanítja a vallástani tananyagot, hiszem és látom azt is, hogy igyekeznek az ifjak lelkében mély és igazi vallásoságot meggyökereztetni. Néhány helyen mint pl. a debreceni ref. főgimnáziumban is a vallásos eszmék iránt fogékonyabb ifjuságot erkölcsük nemesítésére és vallásosságuk mélyítésére egyesületekben tömörítik.

Ámde az ilyen egyesületek merőben különböznek a kath. ifjusági egyesületektől. Minden hátsó gondolat nélkül működnek ezen egyesületek s pusztán a vallásosság erősítését és az emberszeret gyakorlását tűzik ki célul. Bizonyos, hogy a mi ifjaink az életbe kilépve az iskoláinkban hallott és tanult eszmék alapján visszariadnak a vallási türelmetlenségtől és azzal a mély meggyőződéssel lépnek ki az életbe, hogy az embert minden cselekedetében a krisztusi szeretetnek kell vezérelnie s a magyarnak nem szabad gyűlölnie a magyart.

Nem így tesznek a r. katolikusok, kik a hatalom birtokában, velünk szemben „védelemre“ bizonyosan nem szorultak és mégis a r. kath. vallás apológiájával bocsátják ki az ifjakat az életbe, hogy bármely életpályán működnek is, védelmezzék a r. kath. vallást. Hogy ez a „védelem“ sokszor támadássá lesz, az apológia tanítása előtt volt alkalmunk több példáját látni, az apológia tanítása bizonyára még nagyobb sikereket ígér.

A türelmetlenségre nevelést senki sem halyselheti. Még azt sem szabad tennünk, hogy a r. katolikus példát követve, mi türelmetlenségre neveljünk, de felette kívánatos volna, hogy a mi ifjaink is készen legyenek tanulmányaik befejezése után a ref. vallás apológiájára. Szükséges ez, mert ott van velünk szemben az állandóan harcra szervezkedő r. kath. egyház, mely elszántan és hosszú ideig óhajtja vivni a harcot a magyar protestantizmussal.

dr. Barcsa János.

KÖZÉLETÜNK.

A nagyszalontai református egyházmegye közgyűlése.

A nagyszalontai református egyházmegye gróf Tisza István gondnok és Balogh Ambrus helyettes esperes társelnökségével f. hó 12-én a nagyszalontai főgimnázium gyűléstermében kiváló érdeklődés mellett tartotta nyári közgyűlését, melyen megjelentek: Széll Kálmán esperes, — Dr. Balogh Elek, Szikszay Lajos világi, — Böszörményi Lajos, Csécsi Imre, Bagdi János egyházi tanácsbírák, — Hadházi Kálmán, Nagy Imre és Szabó János jegyzők, Dr. Szarka Sándor számvevőszéki elnök, a lelkészi és tanítói kar képviselőiben igen sokan, továbbá az egyházak küldöttjei is.

A népes gyűlés délelőtt 9 órakor Balogh Ambrus helyettes esperes magas szárnyalási, megragadóan szép áhitatos imájával kezdődött, mely után gróf Tisza István gondnok hosszabb, tartalmas beszédben megnyugtató kijelentést tesz az országos lelkészi gyámintézet állapotáról; főbb vonásaiban rámutat a lelkészi karra egyházi téren váró felelősségteljes munkakörre, az új zsinati törvényekből folyó köteleességek hűséges és odaadó teljesítésére, kijelentve, hogy e tekintetben feltétlenül számít a feladata magaslatán álló lelkészi kar áldozatkész, tevékeny közreműködésére. Végül meleg szavakban üdvözli a betegségéből felépült Széll Kálmán esperest, Balogh Ambrus helyettes esperes elnöktársát a tanácsbírákat, a lelkészi és tanítói kart, általában a gyűlést alkotó tagjait s ezzel a gyűlést megnyitja.

A gyűlésen megjelent képviselők igazolása, a tá-

volmaradt tagok sajnós tudomásul vétele és a tanácskozási sorrend megállapítása után, elnök a zsinati világi képviselőkre beadott szavazatok eredményéről tesz jelentést, melyszerint rendes zsinati képviselővé 46 szavazattal Szikszay Lajos ügyvéd, pötképviselőül pedig 37 szavazattal Benedek László táblabíró lett megválasztva. A törvényszerű egyházlátogatásról beterjesztett jegyzőkönyv a legnagyobb elismeréssel szól az egyházakban tapasztalt szép rendről és békességről: különösen kiemeli az iskolák nivóját; 112 tanító közül csupán egyet kellett fokozottabb szorgalom kifejtésére szorítani. Midőn a kötelességtudó tanítótömeget e párját ritkító, emi-nens tevékenységét szóvá tesszük ha már másképpen nem jutalmazhatjuk, emeljünk kalapot a szerény fizetésű derék népnevelők előtt.

A tárgysorozat legfontosabb pontját bizonyára a tanácsbírói kornak az egyházi törvények életbe léptetése céljából beadott javaslata képezte. — Az egyház életében korszakot alkotó, nagy horderejű javaslatot, gyűlés, egészében magáévá tette, illetve elfogadta.

A közoktatásügyi miniszter ajánlata a gyógypedagógiairól, valamint Tóth Lajos jánosfalvai állami tanítói iskolásgyermekek számára írott imái, véleményadás végett az egyházmegyei tanügyi bizottsághoz utasítottak.

A lelkészek egyházi adója ügyében, a debreceni egyházmegye e tárgyú átiratának némi módosításával, egyházmegyénk szintén feliratot intéz a konventhez.

Hadházy Kálmán nagymérvű elfoglaltsága és megromgált egészségi állapotára hivatkozással, Sütő Antal Máramaroszigetre távozása folytán jegyzői tisztségéről lemond. Hadházy Kálmán a több ízben hangoztatott közóhajnak engedve, állásában még egyideig megmarad — Sütő Antalnak pedig luzgó működéséért egyházmegye jegyzőkönyvi köszönetet szavaz s megüresedett állásának betöltése iránt már most intézkedik.

Közgyűlés az egyházközségek presbitereinek számát változtatlanul meghagyja. A radna-lippai missiói jelentést tudomásul veszi. A be nem küldött 1906. évi gondnoki számadásokat f. évi okt. 15-ig okvetetlenül bevarja. A nagyváradai tanítóképző intézet számadását, az internátus ellátási díjának 100 koronával emelését s igazgatónöjének jelentését helybehagyva, jegyzőkönyvébe kinyomatja. Az egyházak anyagi ügyeinek rendezése és a lelkészi fizetések emelése céljából beérkezett kérvények mindenikét az illetékes fórumokhoz pártolólág felterjeszti. Csermőnek paróchiális könyvtári illeték mentességét megadja, de a közigazgatási költségek hátralékának törlesztésére kötelezi. Pató Károly k. apáti lelkész káplántartási átalányát engedélyezi. Könyves Jánosnak tenesi. Tóth Jánosnak szonkolyosi lelkészé választását jóváhagyja. Az egyházmegyei tanítói segélyegylet számadását oly megjegyzéssel veszi tudomásul, hogy a vezetőség utasítassék a hátralékoknak esetleg bírói uton behajtására is. — Kispereg lelkészi és tanítói módosított díjlevelét alaki hiányok pótlására vissza utasítja.

Kiss Mariska tanítónő, Papp Sámuel, Debreceni Károly, Bagoly Géza, Szentandrassy József, Balla László Bakos Sándor, Szekely József tanítók állandósíttatnak s egyházi törvényeink rendelkezéséhez híven az esküt nyomban leteszik. Több tanítói módosított díjleveli és egyházi adókules megerősítése után Harsánynak a tanítói lak iskolájának a község részére átadását. Fekete-tótnak a templom és tornya renoválását engedélyezik. Három jelentéke'ten bírósági ügy nyert még elintéztést s ezzel a 49 pontból álló gazdag tárgysorozat feletti beható, komoly tanácskozás, délután 5 órakor befejeztetett.

Meg kell még említenem, hogy a délelőtti ülés után 1 órakor a Kaszinó disztermében látogatott társas ebéd volt, amelyen pohárköszöntőket mondtak Balogh Ambrus gróf Tisza Istvánra, Széll Kálmán Balogh Ambrusra, Tisza Kálmán emlékezetére *gróf Tisza István* emelkedett hangú pohárköszöntőjében Széll Kálmánt és Balog Ambrust élteti s végül Borbély László jóízű humorral fűszerezett toasztal Hadházy Kálmánt köszöntötte fel. A társas ebéd, amelyen Zámbo Jóska zenekara játszott, délután 3 órakor ért véget.

— ss — n.

KÜLÖNFÉLÉK.

Az orsz. lelkész egyesület megalakulása.

526 lelkész jelentkezett és 550 lelkésznél több jelent meg Budapesten a lelkész egyesület megalakítására.

Soha még ennyi ref. pap nem gyülekezett Magyarországon s látványosság számba ment maga a nagy tömeg. S mily megható jelenetek játszódtak le. Régi iskolatársak, rokonok, jó ismerősök most találkoztak először és lépten-nyomon felhangzott a szózat; már csak ezért is érdemes volt össze jönni. De érdemes volt magáért a gyűlésért is, melyet rendes istenitisztelet előzött meg (Baltazár imádkozott és beszélt) s a tett helyen a Nemzeti Múzeumban is ének s ima nyitott meg. „Te benned biztunk eleitől fogva“ óh milyen erővel harsogott fel az ének a gyűlés teremben, a hol máskor kiváltságos urak suttogó beszéde hallik. A 12-es bizottság elnöke Morvay Ferenc számolt be elsöbben a maga dolgairól, bejelentette a tárgyakat és javasolta egy ideiglenes elnöknek a választását.

Egyhangulag Balthazárt ültették az elnöki székbe, ki alatt az alapszabályok tárgyalása kezdetét vette s illetőleg e célból a gyűlés zárt ülésé alakult. Ez az átalakulás meglehetősen zavart okozott. A megtelt teremből a gyűlés tagjai a karzatokra is szorultak és a gyűlésteremben a tagok hozzátartozói is szorongottak. Növelte a zavart a fennforgó kényes tárgy a világiak bevonásának kérdése. Sokan siettek lándzsát törni mellettök, mindnyájan szívesen elfogadtuk a Balthazár javaslatát, hogy velünk együtt egy Prot. Szövetségbe vonassanak. Ekkor történt az hogy érdemes társunkat Péntek Ferencet nem akarták meghallgatni. Ilyen az uttöröknek, Keresztelő Jánosnak a sorsa. A gyűlés reszketve várta és sürgette a megalakulást. Ez volt oka, hogy a kényes vita bezárását követelte. Azért mégis a Péntek felfogása győzött. A papi egyesület megalakulásában és a világiak bevonásában is, ez legyen az ő elégtétele.

Azután letárgyaltuk az alapszabályokat, melyeken legnevezetesebb változtatás, hogy minden egyházmegyei lelkésztestület erős szállal az egyesülethez fűzetett. Majd megválasztottuk az elnökséget és a tiszti kart. Dr. Balthazár Dezső (elnök), dr. Tüdös István és Kiss József (pápai esperes), alelnökök személyében. Titkár lett Hamar István, Jegyzők dr. Székely József és BIRTHA József, pénztárnok Csia Kálmán. Ez alkalommal tartotta Balthazár azt a nevezetes beszédet, mely a lapok ismert közléseire alkalmat adott s mely az országos ref. lelkészi egyesület megalakítását politikai szempontból is országos eseményné tette. A választmány megalakítása a második napon történt. Tagjai lettek: A dunamelleki egyházkerületből Józán Sándor, Morvay Ferenc, Nagy Imre, Sógör Endre, Fábian Mihály, Mady Lajos, Benkő István, Orosz Endre, Dömötör Bertalan, Dömötör Péter, és Léc Lajos. — A Dunántulról: Patay Károly, Nagy Lajos, Mozsonyi Sándor, Oroszi Jenő, Tóth Kálmán, Barsi Sándor, Balla Endre, Gózon Gyula, Miklós Géza, Fülöp József. Az erdélyiből: Kovács Sándor, Veres Sándor, Csekme Ferenc, Nemes Árpád, Jakab Albert, Kovács László, Takács Károly, Ceglédi János, Paulay Viktor, Benedek Lajos, Irsay József. A tiszántuliból: Kiss Ferenc, Tóth József, Szemes László, F. Varga Lajos, Ferenczy Gyula, Kállay Tivadar, Szondy Géza, Nagy István, Végh József, Szekeres Sándor, Juhász László, Nagy Lajos, Rác Gyula, Berey József. A tiszáninneniből: Kerekes János, Szuhay Benedek, Kazai Sándor, Péter Mihály, Sütő Kálmán, Halászi József, Fodor György, Hézsér Emil, Tomori Endre, Sóllyom Lajos, Barna Gyula.

Az első napra esik még a közebed, melyen Csák Máté szép beszéde felelt meg a történeti alkalomnak, (legyenek a ref. lelkészek tesvérek és szólítsák egymást úgy mint testvérek). Második napon zúgtak le azonban a főtárgyak. A 48. XX. t.-c. végrehajtása, melyet Hamar István terjesztett be. Ezzel szemközt a Kutas Bálint indítványa a szekularizáció kimondásáról. dr. Ferenczy Gyula javaslata hidalta által a két felfogást azzal, hogy 48. XX t.-c. teljes végrehajtása követeltessék és a Kutas indítványának előkészítésére a választmánynak megbízatás adassék. A ref. papság ez alkalommal ismét vissza vitta és megtalálta régi helyét, melyet neki a hagyomány a nemzeti fejlődés élén mutatott ki és méltónak bizonyult hivatására. Magas színvonalon álló nagy szabású vita volt ez, mely sokszor a lelkesedés tapsait is kiváltotta és egy maga megérte a napot. Pedig volt tárgy elég. A lelkészi fizetések rendezéséről szóló javaslat, Nagy

István kisujszállási lelkész szép előadásában, a kivándorlás ügyében Péter Mihály gálszécsi lelkész alapos tanulmánya kapcsában, a sajtóról Csia Kálmán határozati javaslata és a nyugdíjintézeti indítványok. Mind nagy dolgok ezek, de legnagyobb mégis maga a megalakulás volt. Az öt kerület lelkészeinek egyesülése az egyház és a magyar nép közös megépítésére. Ez a gyűlésnek korszakot alkotó jelentősége. A lelkészi status önmaga is kezébe vette a maga és egyháza közügyét, a mozgalmat vezetők egy fejvel nőttek meg e napokon. Mindenkit lelkes hangulat fogott el s az alkotmányt alkotó tényezők, világiak, hivatalos egyház, tanítók iránt tüntető tisztelet nyilvánított. Nem ezek ellenére akar tovább lépni a lelkészi kar, hanem ezekkel karöltve. Azonban tény mégis, hogy előre akar haladni, a küzdelemből részt akar venni s hogy újfejlődési utakra tért. Mi a kik helyeseljük a lépést, szívből kívánjuk hogy áldás fakadjon nyomába, nekünk is egyházunknak és hazánkunk is.

Siremlék-letétel.

Pál apostol így tanít: „légy példa a szeretetben, a lélekben, hitben“!

Aki e tanítást megfogadja, és betölti: dicséretet érdemel.

Én ezzel az alkalommal nem annyira dicsérni, mint inkább dicsekedni akarok; még pedig az apostol szavait veszem ajkamra s így szólok a viski ev. ref. nem és szentegyház tagjáról: „nagy dicsekedésem legyen nekem ti felőletek, bételtem vigasztalással és felette igen bővelkedem örömmel“.

Miért? Azért, mert olyan cselekedetet láttam tőlök, a milyen a mai hitetlen világban csak elvétve fordul elő.

Bizony mondom és hirdetem, hogy ebben a cselekedetben megmozdult az Ur! Bizony mondom és hirdetem, hogy él és munkálkodik a Szent Lélek csodátevő ereje . . .

Miért félnék hát én a hitetlenségtől, ha ilyen a lélek? Hiszen az ilyen példák erőt adnak nekem a küzdelemre s könnyüvé és gyönyörűségessé teszik az én igámat!

Csak egy pillanatig ülsz diadalt véres Golgotha! Tövös koronád glóriává változik!

Ezt bizonyítja nekem az a lélekemelő, fenséges jelenet, mely e hó 8-án a viski ev. ref. egyház temetőjében játszódott le.

E napon állítottak fel ugyanis a nevezett egyház buzgó lelkü, lángszerelmű hivei, ezelőtt 13 évvel elhunyt, áldott emlékü lelkipásztoruk, néhai Ladányi Pál siremlékét.

Már a temetés napján 1894. szept. 8-án megpendíték az eszmét Ötvös Bálint és id. Lőrinc Bálint egyszerű földmivesek: emeljünk sirkövet a mi szeretett lelkipásztorunknak!

Az ige testet öltött s ma áll a diszes fekete márvány siremlék s hirdeti a késő utódoknak, hirdeti a hitetlen világiaknak, hogy az Ige örök, a Krisztus él.

De hirdeti az még egyebet is. Hirdeti azt, hogy: „az igaz emlékezete áldott!“ A jók azt nem felejtik el.

Hirdeti a jók és igazak még nem fogytak el a földről; bizonyosság reá a hálás szívű viski nép! Az a nép, a mely az anyagiasság korában 600 koronát tudott áldozni a kegyeletnek.

Említsem-e, mit érzett az én gyermeki szívem, mikor láttam az emlékoszlop körül felekezeti különbség nélkül egybegyűlve a népek százait?

Valyon ki lehet-e beszélni azt az érzést, mely akkor űlte meg keblemet, mikor felhangzott Héder János egyszerű kovács mester ajkán a maga készítette alkalmi énekvers, melynek elhangzása után mint szent hullám zajdult az ének a hivek ajkán?

A gör. kath. egyház érdemes kántortanítója által vezényelt polgári dalkör négy számmal emelte az ünnepély fényét, bizonyosságot téven arról, hogy az elhunyt lelkész által szervezett dalkör hálája, annyi évek multával se enyészett el.

Majd helybeli lelkész tiszt. Csik Albert ur emelte fel ihletett imájával a vigasztalás Istenéhez a buzgó lelkéket s a már ugocsi egyházmegye képviseletében Nagytiszteletű Szikszay Zoltán espezes ur áldozott meleg szívekig ható beszédben a kegyelet emlékének.

Végül csekélységem állott a gyászleplel borított emelvényre s tolmácsoltam, bár halvány szavakban a hála és köszönet szavait.

Például és tanuságul irtam meg ezeket Nagytiszteletű Szerkesztő ur s amint az én lelkem erőt merit e tényből nehéz pályám küzdelmeirei, úgy merítsenek erőt szeretett kartársaim is.

Hiszen: „a máglyának meg lesznek martaléki;

Meglesznek a kik gunyolódni fognak.

De . . . a mi addig kétséges vala.

Most biztosítva áll már a jövő! (Madách)

F.-Almás 1907. szept. 16.

Ladányi Endre

ref. lelkész.

— **Nyilatkozat.** A református papoknak Budapesten szeptember 18-dikán tartott kongresszussa alkalmával a nagy zajban csak később vettem észre, hogy az elnök szavazást rendelt el az előkészítő bizottság és az én alapszabályjavaslatom felett. Kötelességemnek tartom kijelenteni, hogy én bejelentettem ugyan az előkészítő bizottság elnökének, hogy javaslatot több száz példányban ki is nyomatom, de azt a kongresszuson nem terjesztettem be, mert bár többször megpróbáltam szóhoz jutni a kongresszus engem meghallgatni nem volt hajlandó. Nem juthattam tehát még arra sem, hogy javaslatomat megokoljam, nem hogy azt beterjeszthetnem volna. Szentendre 1907 szept. 19. Péntek Ferencz.

— **Soltész László temetése.** Holnap lesz egy hete, szept. 15-én, hogy harangzugással, sűrű könyhullatással kísértük ki néhai való *Soltész László* szoboszlói lelkészt a temető kertbe. Ott volt a gyász halotti tisztességtelen a gyülekezet kicsinyje nagyja. Az egyházkerület főgondnoka, az agg püspök képviseletében Dávidházi János kabai lelkész és debreceni esperes, a főiskola, a vármegye, a debreceni ref. egyház küldöttei és képviselői. Középről és távolról számosan s azok között a kiket első helyen kellett volna említeni az alsószabolcsi traktus lelkészei mind papi disz-

ben, bársony süveggel, palástosan. A templomban Dávidházi János esperes imádkozott meghatóan. A gyászbeszédet dr. Baltazár Dezső esperes mondta. Bánatos szava szomoruan csengett át az alacsony boltívek alatt s könnyeket varázsolt a szemekbe. A sirnál Szabó Antal németbalmazújvárosi és Bélteki Lajos helybeli lelkészek beszéltek, alkalomhoz méltóan. Ez ember igaz vala. E szavakkal tettek bizonyosságot az Isten emberének koporsójánál. E szavakkal bucsuzunk mi is tőle, s kívánunk neki csendes nyugodalmat, övéinek pedig vigasztalódást. Ezt kívánták a testületek képviselői is élükön a főgondnokkal, főispánnal, polgármesterrel, esperessel, a főiskola küldötteivel. Soltész László meghalt, legyen emléke áldott.

— **Kettős ünnepély.** E hó 22-én kettős ünnepet ülnek a zilahi reformátusok. Ugyanis ekkor szentelik fel gyönyörűen megújított templomukat és ekkor avatják fel a Wesselényi kollégiumnak szép új épületét. Az ünnepre a zilahiak nagy előkészületet tesznek s bizonyos, hogy sokan mennek el hozzájuk, hogy velük együtt örvendezzenek.

— **Egy ref. egyház pusztulása.** Erdélyben az oláhok közé ékelt kolosborsai ref. egyházzal súlyos csapás érte. Óriási tüzvész pusztított a községben, mely harmincöt házat és melléképületeit kívánta áldozatul. Leégett a ref. templom is; harangjai az óriási hőségben megolvadva alázuhantak és bedöntötték a tornyot is. Nép és egyház nagy szükségben van. A jóakaratu segítők adományait az ottani ref. papi hivatalhoz, ami volt kedves tanártársunkhoz Elek Lajoshoz küldhetik.

— **Lelkészválasztás.** Tiszalökön Barta László ev. ref. lelkészt nagy lelkesedéssel egyhangulag megválasztották lelkésszé. Hü szolgálataiért méltó jutalom. Üdvözöljük.

— **A bodrogzsadányi reform. egyház** ujonnan épült templomát a f. évi szept. 15-én hálaadó istentisztelettel és urvacSORA osztással adta által a közhasználatnak.

— **Harangavatus.** Az üllői ref. gyülekezet f. hó 15-én avatta fel és szólaltatta meg a buzgó egyháztagok áldozatkészségéből öntetett új harangokat. A gyülekezet ünnepélyen Mady Lajos esperes mondott felavató imát, Bárdy Pál hévizgyörki lelkész prédikált Károly Gyula vasadi lelkész és Kiss Ödön kunszentmiklósi gimn. tanár urvacSORÁT osztottak, Baranyay Károly kisoroszi lelkész keresztel Máthis Márton szadai lelkész esketett, Mócsy Mihály helybeli lelkész pedig a harangok történetét mondta el és az adakozók névsorát olvasta fel. Istentisztelet után közebéd volt.

— **Ritka adomány.** Az új Vay—Mocsári-alapra e napokban küldötte be a sárospataki főiskola pénztári hivatalába, 88-ik születésnapja alkalmából, a nyolcadik száz koronát Baksay István kir. tanácsos nyug. rimaszombati főgimnáziumi tanár s egyházi főkurátor, aki 80 éves korában megfogadta hogy míg él minden esztendőben 100 koronát ad a nevezett alapra. Isten éltesse.

A magyarországi keresztyén ifjusági egyesületek képviselői 1904 máj. 27-én véglegesen megalakították a magy. ker. ifj. egyesületek Nemzeti Bizottságát s e bizottság tagjait is megválasztották. A Nemzeti Bizottság tagjai 3 évre választatnak, s így megbízatásunk a jelen évben lejárt, most új tagokat választanak. A Nemzeti Bizottság működését e rövid 3 év alatt bőségesen meg áldotta az isteni kegyelem. Új ifj. egyesületek alakultak, a meglévők pedig hitben, szeretetben gyarapodtak. Sőt odáig jutott a munka hogy egyesületeink belső és külső erősítésére, a működés még határozottabbá, nagyobb lendületűvé tételére állandó hivatalt szervezett a bizottság s a jelen év május elejétől fogva utazó titkárt alkalmazott Kónya Gábor lelkész személyében. Az ő munkájának megbeszélése és irányítása volt főtárgya a magyarországi ker. ifj. egyesületek legközelebbi gyűlésének, melyek e hó 18-án tartattak Budapesten a következő tárgysorozattal: 1. Ének imádság. 2. A gyűlés megnyitása. 3. Az utazó titkár bemutatása. 4. A nemzeti bizottság titkárnak jelentése. 5. A nemzeti bizottság tagjainak megválasztása 3 évre. 6. Teendők. 7. Imádság, ének.

— **A ref. zsinati törvények új adókulcsa** ügyében fontos nyilatkozatot tett a múlt héten gr. Tiszta István, a nagyszalontai egyházmegye közgyűlésén. Elmondta, hogy az egyetemes adóügyi bizottságnak a napokban történt megállapításánál szükséges állami egyenes adóba az ezzel szorosán összefüggő általános jövedelmi pótdadó is feltétlen beleveendő. Továbbá az egyetemes adóügyi bizottság az özvegyek és vegyes házasságban élők családfői adóját a rendes családfői adónak csak felerészében állapította meg, valamint azt is, miszerint a személyi adó egy családban csakis egyszeresen, csupán a családfő utáni kivetésben értelmezendő.

— **Pápista világ.** Bizony tanulhatunk a katólikusoktól! Ne csak panaszkodjunk és jajveszékéljunk, hanem tegyünk is, mint ők! Lám, milyen hatalmas erővel lépnek ők fel a pápista sajtó érdekében! A pécsi nagygyűlésen elhatározták, hogy a sajtóért mozgalmat indítanak. Pár hét alig múlt el, már is eredményekről számolnak be. Már is megalakították a sajtó-bizottságot, (melynek tagjai egy-kettőt kivéve, a kik neves egyházi írók, mind budapesti, vagy vidéki hírlapírók) Ez a bizottság most tette közzé programját, amely szerint működni fog. Elsősorban ragaszkodik a pécsi kath. nagygyűlés által megjelölt szempontokhoz s annak megfelelőleg először is megakarja szerezni a katólikus sajtó részére e hiányzó anyagi előfeltételeket, azaz szubvencionálni fogja a katólikus sajtót. Gyűjtéseket fog rendezni a sajtó céljaira, behozza a sajtónapot, a melyen az ország minden katólikus templomában a kath. sajtó számára gyűjtene a perselybe pénzt. Ezen a napon a szónoklat is a sajtóról fog szólni. Másodszor kezébe veszi a katólikus lapterjesztést. Papjaival, tanítóval, ügynökeivel terjeszti a kath. sajtótermékeket. Harmadszor állandó propagandát folytat az ellenséges sajtóval szemben és szervezetileg összetoborozza a katólikus sajtó barátait. Pénze és hatalma is lesz, nem lesz nehézség dolog tehát elnyomni a szegény protestáns sajtót. Negyedszer a központi katólikus sajtóirodát, amely cikkekkel látja el a vidéki katólikus lapokat. Ötödször

faluról-falura járva magát a népet is bevonja a katólikus sajtót támogató munkába.

— **Orgonaavatások.** A napokban lett a tiszaszentimrei és tiszaszalóki ev. ref. templom új orgonája ünnepélyesen felavatva és a használatnak átadva. Mindkét mű a legújabb csőrendszer szerint készült, külsejük impozáns és díszes, hangjuk kellemes és erőteljes, szerkezetük a legpontosabban működik. Az orgonákat az általánosan ismert Ország Sándor rákospalotai (Bpest mellett) orgonagyáros készítette.

— **Arfelemelés nélkül vásárolhat** Polgár Kálmán hírneves műorásnál (üzlete és raktárai Budapest VII. Erzsébet-körút 29. sz. I. em.) kedvező *részletfizetésre* is a cégvezetőség által szigorúan megszabott, tarifa által ellenőrizhető áron, pontos és legjobb órákat *írásbeli jótállás mellett* és divatos ékszereket. Biztos, hogy ezen cégnél várakozásán felül meg lesz elégedve, mert az eddigi összes vevők elismerő dicséző nyilatkozatokkal halmozták el a mestert. Kérjen tehát a cégvezetőségtől nagy képes album árjegyzéket és támogassa ezen hazafias üzletet, a mely a Magyar Védőegyesület tanúsága szerint kizárólag hazai gyártmányokkal szolgálja vevőit.

— **Az írva-olvasás, számolás, rajz és agymunka reformja elméletben és leckében.** Irta: Szabó József áll. tanító. Ritkán jelenik meg minden ízében ilyen szakmunka; az egész könyvön meglátszik az, hogy írója tárgyával szeretettel foglalkozik és alaposan tanulmányozta azt. A könyv oly dolgokkal foglalkozik, melyek az iskola belső életét fejleszteni fogják. A ki e könyvet átlapozza, meglátja benne a tudományos érvelést és tanításnak szakszerű fejlesztését. A könyv kiadója Kovács Gyula Nagybányán. Ára 1 kor. 50 fillér.

— **Gyakorlati Utmutatás** a Kozma-Somogyi-Szöllősi-Ember-féle Első könyvem című ABC-és olvasókönyvéhez. Szerkesztette Szöllősi Jenő. Kiadja Lampel R. könyvkereskedése Budapesten nyolc iv. Ára 3 korona. A mint a címből látnivaló, ez a testes, vezérkönyv a Kozma-féle könyvekhez készült utmutató kíván lenni — első sorban.

— **Tanítók gyűlése.** A Hevesnagykunsági Tanítóegyesület XXV. évi jubiláris közgyűlése a f. évi szeptember 28-án Kisujszálláson lesz. Amint értesülünk jelen lesz a jubiláris gyűlésen az egyházmegye főgondnoka dr. Tóth János államtitkár is, több megyebeli képviselő társaságában.

— **Az érsemjéni Kazinczy-ünnep** vasárnap szept. hó 22-dikén lesz d. u. 3 órakor. Ekkor leplezik le a nagy magyar író mellszobrát és a szülőházába illesztett emléktáblát. Az országos alkalomra a kormány, akadémia, Petőfi-társaság képviselői is megjelennek. Részt veszünk azon mi Debreceniek is, különösbbe a kollégium, melynek képviselője Eröss Lajos akad. igazgató, dr. Kovács Gábor, Jászi Viktor lesznek s maga a diákság is. Itt említjük meg, hogy a szalontai Arany ünnepély kitünően sikerült és az is a debreceni rektor professor beszéde és megjelenése a 2 debreceni diákkal a legrokonszenvesebb hatást váltotta ki.

— **Konventi ülés.** A református egyetemes konvent folyó évi őszi (rendkívüli) ülését főtiszteletű és méltóságos Kun Bertalan püspök nagyméltóságú báró Bánffy Dezső egyházkerületi főgondnok urak, mint az egyetemes konvent elnökei október hó 22 (huszonkettedikén) d. e. 10 (tiz) órakor fogják megnyitni Budapesten, a Lónyay-utcai ref. főgymnasium disztermében, a mit elnöki megbizásból addig is ezennel közlések mig a meghívókat az illetékes püspöki hivatalok kibocsátanak. Kelt Debrecen, 1907. szept. 19. Sass Béla konventi jegyző.

Tartalom-jegyzék. Ima. dr. Balthazár Dezső. — Az Unió. Dr. Ferenczy Gyula. — Tárcza: Nekünk szól az ének. Ifj. Baráth. Törvénytisztelő és törvényhez való ragaszkodás. Segesváry József. — Nyugdíj-ügyünkhöz. E. Objectiv. — Az új egyházi törvényekhez. Vállaji. — Tanügy: A kath. vallás apológiája a középiskolákban. dr. Baresa János. — Közéletünk: A nagyszalontai ref. egyházmegye közgyűlése. — Különfélek.

Felelős szerkesztő: **Dr. Ferenczy Gyula.**

Pályázat.

A debreceni reform. egyházmegyébe kebelezett *de-recskei* reform. egyház *lelkészi állomására* pályázat hirdettetik.

Évi javadalom: 1. készpénz 142 kor. 80 fillér. 2. 20 köből tiszta buza, 20 köből rozs, 20 köből árpa. 3. Hat öltüzifa. 4. Egy mázsa só. 5. 162 és 244—1000 négy osztályozott hold tagosított föld. 6. Két darab veteményes föld a sátor kerthben, 342 és 368 négyszögöl. 7. Stóla. 8. Szabad lakás folytonos fentartással, javítással és tisztogatással. Összes becsérték a hivatalos becslés szerint 4736 kor. 24 fillér.

Az állomáson 1908. ápril. 24-én elfoglalandó s a megválasztott az egyházmegyei szabályzattal megállapított befektetéseket köteles megtéríteni.

A lelkész-képességi második vizsgáról, valamint az e hirdetés megjelenése utáni időben kiállított, esperesileg megerősített bizonyítvánnyal s az eddigi minősítvényt helyettesítő püspöki igazolvánnyal felszerelt pályázati kérvény 1907. október hó 13-ik napjáig Dávidházy János espereshez Kabára (Hajdu megye, postahely) küldendő.

Debrecen 1907. szeptember 14.

Kiss Áron.
püspök.

Hajdumegyei Népbank mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet **tagjainak száma** rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik **13,000** törzsbetétre több mint **580,000** koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt **1.700,000** korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hétbarmelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk. **Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is ben-foglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.**

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezeti tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulath. való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

A vonatok indulása Debrecenből:

2 óra 19 perckor éjjel sz. v. Püspökladány (Budapest) felé.
5 óra 9 perckor éjjel m. v. Püspökladány felé.
7 óra 57 perckor gyorsvonat Püspökladány—Budapest felé.
11 óra 6 perckor t. v. sz. sz. Püspökladány felé.
12 óra 5 perckor sz. v. Püspökladány—Budapest felé.
3 óra 41 perckor t. v. sz. v. Püspökladány felé.
4 óra 42 perckor gy. v. Püspökladány—Budapest felé.
8 óra 29 perckor éjjel sz. v. Püspökladány felé.
10 óra 35 perckor sz. v. Budapest felé.

2 ó. 41 p. éjjel sz. v. Körösmező felé.
5 ó. 10 p. éjjel sz. v. Szatmár felé.
9 ó. 21 p. t. v. sz. sz. Királyháza felé.
12 ó. 19 p. gy. v. M.-Sziget (Körösmező) felé.
3 ó. 54 p. sz. v. Körösmező felé.
6 ó. 56 p. éjjel gy. v. Szatmár felé.
10 ó. 52 p. éjjel t. v. sz. sz. Királyháza (M.-sziget) felé.

5 ó. 15 p. éjjel sz. v. Szerencs felé.
8 ó. 51 p. sz. v. Miskolc felé.
12 ó. 24 p. sz. v. Nyiregyháza—Szerencs felé.
2 ó. 20 p. m. v. Hajdudhász felé.
4 ó. 25 p. sz. v. Miskolc felé.
7 ó. 22 p. éjjel sz. v. Szerencs felé.

8 ó. 28 p. éjjel m. v. Tiszalök felé.
5 ó. 9 p. m. v. Hajdunánás felé.
11 ó. 11 p. m. v. Hajduböszörmény felé.
12 ó. 12 p. m. v. Tiszalök felé.
4 ó. 36 p. sz. v. Tiszalök felé.
7 ó. éjjel m. v. Hajdunánás felé.

4 ó. 36 p. éjjel v. v. Füzesabony felé.
40 ó. 50 p. v. v. Füzesabony felé.
1 ó. 56 p. v. v. Tiszafüred felé.
9 ó. 35 p. v. v. Nagyléta—Vértes felé.
4 ó. 51 p. v. v. Nagyléta—Vértes felé.

A vonatok érkezése Debreczenbe :

2 ó. 18 p. éjjel sz. v. Budapestről.
 5 ó. 03 p. éjjel sz. v. Püspökladányról.
 7 ó. 46 p. t. v. sz. sz. Püspökladányról.
 10 ó. 04 p. m. v. Püspökladányról.
 12 ó. 04 p. gy. v. Budapest—Püspökladányról.
 2 ó. 51 p. t. v. sz. sz. Püspökladányról.
 3 ó. 20 p. sz. v. Budapest—Püspökladányról.
 6 ó. 48 p. éjjel gy. v. Budapest—Püspökladányról.
 9 ó. 50 p. éjjel m. v. Püspökladányról.

1 ó. 54 p. éjjel t. v. sz. sz. (M.-sziget) Királyházaról.
 6 ó. 48 p. sz. v. Szatmárról.
 8 ó. 47 p. gy. v. Szatmárról.
 11 ó. 40 p. sz. v. Körösmező—Máramarosszigetről.
 4 ó. 21 p. gy. v. Körösmező—Máramarosszigetről.
 6 ó. 43 p. éjjel sz. v. Szatmárról.
 10 ó. 16 p. éjjel sz. v. Körösmezőről.

6 ó. 33 p. m. v. Újfehértóról.
 8 ó. 04 p. sz. v. Szerencséről.
 11 ó. 35 p. sz. v. Miskolcraól.
 3 ó. 24 p. sz. v. Szerencséről.
 6 ó. 33 p. éjjel m. v. Hajduhadházaról.
 8 ó. 19 p. éjjel sz. v. Miskolcraól.
 10 ó. 2 p. éjjel sz. v. Szerencséről.
 10 ó. 40 p. sz. v. Tiszalókról.
 11 ó. 26 p. m. v. Hajdunánásról.
 1 ó. 56 p. m. v. Hajduböszörményből.
 3 ó. 37 p. m. v. Tiszalókról.
 6 ó. 30 p. éjjel sz. v. Tiszalókról.
 10 ó. 12 p. éjjel m. v. Hajdunánásról.
 7 ó. 54 p. v. v. Tiszafüredről.
 10 ó. 31 p. v. v. Füzesabonyból.
 5 ó. 22 p. éjjel v. v. Füzesabonyból.
 7 ó. 15 p. v. v. Nagyléta—Vértesről.
 3 ó. 05 p. v. v. Nagyléta—Vértesről.
 9 ó. 05 p. éjjel v. v. Nagyléta—Vértesről. Ünnepe és vasárnap, május 19. szept. 15-ig.

Király balzsam Kőszvény és csusz ellen.

☞ ☞ Legujabb gyógyszer. ☞ ☞

Ezen balzsam legujabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. **Király-balzsam** készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgöresnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják **kőszvény**nél **csuznál** továbbá meghűléseknél, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanítására. 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 65 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a **Hajdusági pedrót!!** híres mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 filléért. 6 dobozt 3 K. 65 filléért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszaru“ gyógyszer-tára a hol mindenn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.

PONTOS ÉS
LEGJOBB

Ó R Á K

5 évi jótállás mellett! 5

= Egyházi szent edények =

urvacsoara-kelyhek, keresztelő-kannák
medenczék és borkancsók ■■■

arany és ezüst ékszerek

evőeszközök, chinaezüst-disztárgyak

részletfizetésre is!

Javításokra és vidéki megrendelésekre különös gondot fordítok!

Árjegyzék 2000 képpel ingyen és bérmentve.

POLGÁR KÁLMÁN

műorás és ékszerész BUDAPESTEN VII. Erzsébet-körut 29 sz.
Az ev. ref. egyházak szállítója,

Pontos kiszolgálás; jutányos árak!

HEGEDŰS és SÁNDOR

prot. irodalmi könyvkiadóhivatalában Debreczenben 2 kor. havi részletfizetésre megrendelhető :

A legelső magyar protestáns egyháztörténet. (Képes diszmunka.)

Most jelent meg :

A MAGYAR EVANGÉLIOMI PROTESTÁNS EGYHÁZ TÖRTÉNELME

Farkas József, Kovács Sándor és Pokoly József közreműködésével

Szerkesztette : ZSILINSZKY MIHÁLY.

Könyvtári félbörkötésben 19 k. Közel háromszáz szöveggéppel, tizenkét melléklettel és számos kéz-
irathasonmással.

Csodálatraméltó, nemes küzdelem törté-
tének a vázolását tüzte ki feladatául ez az első
magyar protestáns egyháztörténet, amely
nemcsak hogy szép emléke az 1906-iki nagy
történelmi esztendőnek, hanem kiegészítője a po-
litikai történetnek is. Sőt, mivel a protestáns
egyház, valamint a magyar nemzet változatos,
eseményekben gazdag, fölemelő és magasztos
története sokszor egygyé olvad a kettős küzdelem-
ben, mivel mindkettőnek ugyanazok voltak a ve-
zérei, harcosai, vértanúi, azért sok helyen egyik
a másik nélkül meg sem érthető. Korszakos
jelentőségűvé avatja még ezt a munkát az a
tény, hogy az nemcsak a magyar evangéliumi
protestáns egyház külső fejlődésének **történetét**
hanem a **belső életet** is felöleli, kiterjeszkedik
az egyházi élet, az iskolaügy és irodalmi élet
ismertetésére is, aminek révén joggal tarthatjuk
azt egy nevezetes történelmi korszak **művelő-
déstörténetének** is.

Megrendelő-lap.

Fizetendő Debreczenben.

HEGEDŰS és SÁNDORTÓL Debreczenben

*megrendelem Zsilinszky, a magyarországi Protestáns egy-
ház történelme című művet.*

*Előfizetési feltételek: Ezen mű ára 19 korona, fi-
zetendő 2 koronás egymásután következő havi részletek-
ben, szállítástól kezdődőleg, mindaddig, míg a teljes mű
vételára törlesztve nincs. Jogositva van a cég az esedé-
kes és le nem fizetett részleteket, a postaköltség hozzá-
számításával, a postai megbízás útján bevonni. A rész-
letek be nem tartása a részletfizetési kedvezményt meg-
szünteti és a mű teljes vételárát esedékessé teszi. A fi-
zetett részletek által még ki nem egyenlített része a kül-
deménynek a szállító cég tulajdonát képezi. Per esetén a
debreceni kir. járásbíróóság illetékes. Az üzlet elfogadása
a cégnek fenntartatik. A fenti feltételek alapján ezennel meg-
rendelem a fentebb jelzett munkát 19 korona vételárért,
fizetendő a megrendelés keltétől kezdődőleg 2 koronás havi
részletekben Debreczen a Hegedűs és Sándor cég pénztáránál.*

Lakhely és kelet : Sajátkezű aláírás : .....

Állás : .....

Az illetéki díjjegyzék 30 tétele értelmében bélyegmentes. Olvasható aláírást
kérünk.

Löfkovits Arthur

— órás, ékszerész üzlete Debreczen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edé-
nyek, urasztali poharak, tányérok,

kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Az ország összes iskoláiban
használt iskolai könyvek és
tanszerek a legelőnyösebben
szerezhetők be a tiszántuli
ref. egyházkerület főbizomá-
nyosánál a

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

cégnél Debreczenben

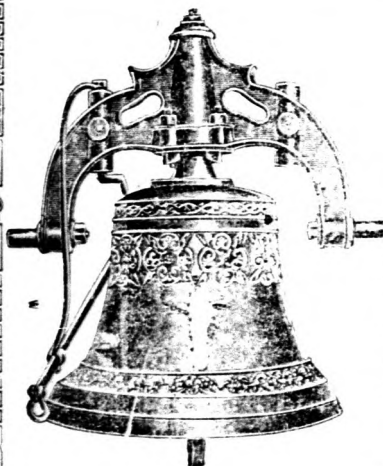
Nagy képes árjegyzéket kívánatra a cég
ingyen és bérmentve küld.

Baktai EGRY FERENCZ

== har nagöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegeye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja

harangöntő
mühelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállit

harangokat

bármint súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentesen küld.

Nagyon sok elismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárvaros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányu új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-düéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hangok, mint régi modoruk.

Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 461 kgros régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok illyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokaköltségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.” cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsóságra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját mühelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapított 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTT 1845-ben.